

О. В. Войтко

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Київ, Україна

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ ТА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Пошук шляхів побудови системи стратегічних комунікацій в Міністерстві оборони та Збройних Силах України, яка б ефективно функціонувала та забезпечувала надійний рівень захисту національних інтересів військового відомства зокрема та держави в цілому, останнім часом став предметом інтенсивних наукових досліджень. Важливою умовою створення системи вітчизняного страткому є її актуальність викликам сьогодення, що диктуються агресією Російської Федерації проти України. У статті запропоновано один з підходів щодо оцінки ефективності функціонування системи стратегічних комунікацій, який ґрунтується на методі експертного оцінювання. Для підвищення точності та достовірності одержаних результатів запропоновано механізм визначення коефіцієнту фахового рівня експерта, який бере участь в опитуванні. В подальшому, враховуючи розбіжності між одержаними коефіцієнтами, проводиться перерахунок вказаних експертами показників оцінювання системи страткому. Враховуючи швидкоплинність та інерційність процесів, що відбуваються в системі стратегічних комунікацій, запропонований підхід дозволяє в короткий термін визначити ефективність її функціонування та вжити заходів для оперативного реагування на виявлені загрози.

Ключові слова: стратегічні комунікації; експертне оцінювання; експерт-лідер; фаховий рівень.

Вступ

Вітчизняна стратегія національної безпеки, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015, одним з елементів загроз в інформаційній сфері визначає відсутність цілісної державної комунікаційної політики [1]. Це те, що в широкому розумінні і зветься стратегічними комунікаціями, або страткомом в аббревіатурному вигляді. Через майже три роки з моменту підписання зазначеної Стратегії слово "відсутність" напевно можна змінити на "недостатню ефективність", втім, вагомою перевагою у забезпеченні безпеки від визначеної загрози на державному рівні ця варіація не дає.

Воєнна доктрина України визначає стратегічні комунікації, як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [2]. Очевидно, що у вислові «... усіх комунікативних можливостей держави...» закладене використання кожного доступного елемента інформаційної інфраструктури для втілення ідей та реалізації планів щодо надійного захисту національних інтересів держави як всередині країни, так і на міжнародній арені. А, в умовах тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та проведення операції об'єднаних сил в окремих районах Донецької та Луганської областей роль системи стратегічних комунікацій Міністерства оборони та Збройних Сил України набуває визначального статусу.

Постановка проблеми. Виклики, з якими зіткнулася Україна з початком гібридної агресії Російської Федерації, стали визначальними у визнанні пріоритетності розвитку системи стратегічних комунікацій та наближення Збройних Сил нашої країни до стандартів НАТО.

Стратком України сьогодні перебуває в стадії становлення, при чому цей процес, на відміну від

провідних країн світу, відбувається в реальних бойових умовах. Тому наявні проблеми та труднощі потребують оперативного визначення та вирішення.

Досі триває пошук оптимальних підходів в побудові системи стратегічних комунікацій, як на державному рівні, так і у відповідних міністерствах і відомствах – що мають відігравати роль складових національного українського страткому.

Досвід побудови системи стратегічних комунікацій провідних країн світу безумовно вартий пильної уваги та багато в чому визначатиме основні шляхи розбудови вітчизняного страткому. Але, очевидно, що важливим тут буде уникнення елементів сліпого копіювання та шаблонності в імплементації цього досвіду при формуванні національної системи стратегічних комунікацій. Особливості сучасних інформаційних викликів та умови, в яких державі необхідно на них реагувати не мають аналогів у жодному досвіді жодної країни світу.

Для синтезу моделі ефективної системи стратегічних комунікацій необхідно об'єктивно оцінити недоліки та переваги функціонування його складових за різних умов її побудови.

Різномірність, розподіленість, динамічність і багатозв'язність складових елементів системи стратегічних комунікацій зумовлюють об'єктивні труднощі щодо їхньої формалізації і оцінювання. Ці труднощі значною мірою долаються за допомогою методів експертної оцінки, які враховують досвід фахівців з інформаційної безпеки та комунікацій і підвищують адекватність формалізації та оцінювання ефективності функціонування системи страткому.

Аналіз остатніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження та публікації, за тематикою стратегічних комунікацій в Україні, більшістю своєю присвячені аспектам правового врегулювання (Л.М. Пелепейченко), аналізу досвіду застосування страткому в провідних країнах світу (А.В. Баровська) та підходам побудови системи стратегічних комунікацій (Т.М. Дзюба). Втім, як об'єктивно оці-

нити ефективність функціонування зазначеної системи, якими методами користуватися для побудови дієвих стратегічних комунікацій? Ці питання переважно залишалися поза увагою.

Метою статті є обґрунтування підходу щодо оцінювання ефективності функціонування системи стратегічних комунікацій Міністерства оборони та Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для оцінки ефективності функціонування системи стратегічних комунікацій Міністерства оборони та Збройних Сил України пропонується використовувати метод експертного оцінювання.

З метою досягнення необхідного рівня достовірності одержаних результатів, для проведення оцінювання необхідно залучати експертів, які мають значний досвід у галузі інформаційної безпеки в усіх сферах її забезпечення. З метою об'єктивізації та узагальнення даних експертів здійснюється максимальне урахування рівня професійності при узагальненні даних, отриманих від експертів. Для визначення професійного рівня експертів визначаються показники оцінки їх фахового рівня L^f .

Показники визначення професійного рівня експертів відображаються в таблиці за наступними показниками: 1) прізвище, ім'я та по батькові експерта; 2) займана посада; 3) загальний досвід роботи в галузі; 4) практичний досвід роботи в галузі; 5) участь в науково-дослідній роботі; 6) участь в командно-штабних навчаннях; 7) участь у наукових працях; 8) досвід у розробці нормативних документів тощо.

З метою спрощення процедури урахування досвіду експертів показники оцінюються за бінарною шкалою: 1 – наявність відповідних умов, зазначених в заголовку таблиці; 0 – відсутність відповідних умов, зазначених в заголовку таблиці. Значення інтегрального показника виводиться як сума значень всіх показників. З метою виділення одного лідера серед фахівців, які мають найвищий фаховий рівень, перевагу надається тому, хто має практичний досвід роботи (досвід участі в бойових діях, антитерористичній операції). Різниця між фаховим рівнем експерта-лідера і експерта визначається за формулою:

$$\Delta L^f = L_l^f - L_e^f,$$

де $L_l^f \in [0;1]$ – фаховий рівень експерта (експерта-лідера), який відображає ступінь відповідності визначення значень показників реальному стану справ.

Експертна оцінка, ваги інформаційних заходів проводиться наступним чином. Здійснюється перерахування значень показників, визначених експертами з урахуванням їх фахового рівня.

Величина розбіжності між значеннями певного показника, визначеними експертом-лідером і експертом, визначається за формулою

$$\Delta g^f = g_l^f - g_e^f,$$

де g_l^f – значення певного показника, визначене експертом (експертом-лідером).

Перераховане значення показника, визначене експертом, з урахуванням поправки на його фаховий рівень, визначається за формулою:

$$g_e^{f*} = g_e^f + \Delta L^f \times \Delta g^f.$$

Фізичний сенс другої складової в цій формулі полягає у тому, що вона визначає ту частку похибки, яка вноситься експертом за рахунок різниці у фаховому рівні між експертом-лідером і ним. Знак цієї складової визначається різницею, адже різниця завжди має знак +, оскільки значення фахового рівня експерта-лідера не може бути меншим порівняно зі значеннями фахового рівня інших експертів.

Отже, перераховане значення певного показника g_e^{f*} , визначене експертом, буде завжди ближчим за початкове його значення g_e^f до значення цього ж показника, визначеного експертом-лідером g_l^f .

В подальшому, результати оцінювання ефективності складових системи стратегічних комунікацій та перераховані за допомогою наведених вище математичних залежностей дані узагальнюються у відповідну таблицю показників, за кожний елемент оцінювання окремо. У підсумку визначається загальна оцінка за кожний елемент системи страткому та загальний результат ефективності моделі, що запропонована. Для порівняння одержаних результатів та подальших висновків щодо ефективності створення тієї чи іншої структури системи стратегічних комунікацій експертам пропонується інший варіант побудови моделі страткому (наприклад з відокремленим органом управління, більш розгалуженою структурою чи, навпаки, скороченою). Експерти знову оцінюють ефективність функціонування кожного з запропонованих варіантів побудови системи стратегічних комунікацій та, за результатами математичних перерахунків одержуються дані щодо підсумків оцінювання.

Шляхом порівняння отриманих оцінок ефективності функціонування запропонованих моделей побудови систем стратегічних комунікацій обирається варіант з найвищим підсумковим результатом.

Запропонована методика формування системи стратегічних комунікацій Міністерства оборони та Збройних Сил України на базі методу експертних оцінок дає змогу оцінити ефективність функціонування запропонованих моделей системи, визначити необхідну кількість її складових та дозволяє раціонально побудувати цю систему для забезпечення інформаційної безпеки силового відомства і держави в цілому.

Висновки й перспективи подальших досліджень

Як показує світовий досвід, ефективна протидія інформаційному-психологічному впливу та створення сприятливих умов для власних інформаційних дій має спиратися на дієву систему стратегічних комунікацій. Недосконалість існуючого науково-методичного апарату щодо організації системи страткому не дає змоги побудувати дієву її структуру. На сьогоднішній день,

практично єдиним інструментом для оцінювання ефективності функціонування системи стратегічних комунікацій є експертні методи, що базуються на досвіді фахівців в сфері інформаційної безпеки та комунікацій. Враховуючи швидкість зміни обстановки в системі стратегічних комунікацій, запропонований

підхід дозволяє оперативно визначати ефективність функціонування страткому та вчасно реагувати на актуальні загрози. Для підвищення точності та достовірності одержаних результатів зазначена тема потребує поглибленого вивчення та вдосконалення, що обґрунтовує **подальші дослідження** в цій сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Стратегія національної безпеки України, затверджено Указом Президента України 26 травня 2015 року № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
2. Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 року – № 555/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.
3. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави / Дузь-Крятченко О.П. та інші. – К.: НУОУ, 2010. – 486 с.
4. Ліпкан В.А. Сутність гібридної війни проти України / В.А.Ліпкан // Імперативи розвитку цивілізації. – 2015. – №2.
5. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 07.10.2016 року № 374.
6. US Department of Defense: Report on Strategic Communication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dod/dod_report_strategic_communication_11feb10.pdf.

REFERENCES

1. Strategy of the national security of Ukraine, approved by the Decree of the President of Ukraine on the 26th of April 2015 No. 287/2015, available at: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
2. Military doctrine of Ukraine, approved by the Decree of the President of on the 24th of September 2015 № 555/2015, available at: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.
3. Duz-Kriatchenko, O, Dziuba, T and Ros A. (2010), The basis of the strategy of national security and defense of the state: textbook, NDUU, Kyiv, 486 p.
4. Lipkan, V. (2015), “The essence of the hybrid war against Ukraine”, The imperatives of the development of civilizations, No. 2.
5. The order of the General Staff of Ukraine, signed on the 7th of October 2016 №374.
6. US Department of Defense: Report on Strategic Communication, available at: http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dod/dod/report_strategic_communication_11feb10.pdf.

Рецензент: д-р техн. наук, проф. М. А. Павленко,
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків
Received (Надійшла) 12.03.2018
Accepted for publication (Прийнята до друку) 23.05.2018

**Оценка эффективности функционирования системы стратегических коммуникаций
Министерства обороны и Вооруженных Сил Украины**

А. В. Войтко

Поиск путей построения системы стратегических коммуникаций в Министерстве обороны и Вооруженных Силах Украины, которая бы эффективно функционировала и обеспечивала надежный уровень защиты национальных интересов военного ведомства в частности и государства в целом, в последнее время стал предметом интенсивных научных исследований. Важным условием создания системы отечественного страткома есть ее актуальность сегодняшним вызовам, которые продиктованы агрессией Российской Федерации против Украины. В статье предложен один из подходов по оценке эффективности функционирования системы стратегических коммуникаций, который базируется на методе экспертного оценивания. Для повышения точности и достоверности полученных результатов предложено механизм определения коэффициента профессионального уровня эксперта, который принимает участие в опросе. В дальнейшем, учитывая различия между полученными коэффициентами, проводится пересчет указанных экспертами показателей оценивания системы страткома. Учитывая скоротечность и интенсивность процессов, которые происходят в системе стратегических коммуникаций, предложенный подход дает возможность в короткое время определить эффективность ее функционирования и принять меры для оперативного реагирования на выявленные угрозы.

Ключевые слова: стратегические коммуникации; экспертное оценивание; эксперт-лидер; профессиональный уровень.

**The evaluation of effectiveness of the system of strategic communications
functioning of the Ministry of defense and the Armed Forces of Ukraine**

O. Voitko

Finding ways of the system of strategic communications creation in the Ministry of Defence and the Armed Forces of Ukraine, which would function effectively and provide a reliable level of the national interests protection particularly of the military institution and of the country entirely, recently has become an object of intensive scientific researches. An important requisition of the national Strarcom system's creation is as follows: it must actually respond to nowadays challenges, posted by Russian Federation's aggression against Ukraine. In the article one of the approaches was proposed to evaluate the effectiveness of the system of strategic communications functioning, which is based on the method of expert's evaluation. For increasing of precision and reliability of getting results the mechanism of determination of the expert's professional level coefficient was proposed. Further, taking in account the difference between gotten coefficients the recalculation of marked expert's results must be hold. Because of transience and intensiveness of the processes, which take place in the system of strategic communications, proposed method provides an opportunity to deter the effectiveness of its functioning in a short term and operatively respond on detected threats.

Keywords: strategic communications, expert's evaluation, expert-leader, professional level.